

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ

(назва факультету/підрозділу)

КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ

(назва кафедри)

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Філософія і засади логіки»

циклу загальної обов'язкової підготовки

(загальної/професійної, обов'язкової/вибіркової)

за освітньо-професійною програмою «Екстремальна та кризова психологія»

назва освітньої програми

підготовки за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти

найменування освітнього ступеня

у галузі знань 05 "Соціальні та поведінкові науки"

код та найменування галузі знань

за спеціальністю 053 "Психологія"

Рекомендовано кафедрою психології
діяльності в особливих умовах
на 2024–2025 навчальний рік.

Протокол від _____ 2024 року №

Силабус розроблений відповідно до Робочої програми навчальної дисципліни
«Філософія і засади логіки»

2024 рік

Загальна інформація про дисципліну

Анотація дисципліни

Знання, забезпечувані вивченням навчальної дисципліни «Філософія і засади логіки», суттєві для формування *розумової спроможності* здобувачів на рівні вимог сучасної університетської освіти. Засвоєння даної дисципліни розвиває мислення та пам'ять, допомагає структурувати академічний досвід, якого набуває в процесі навчання здобувач освіти. Філософія й логіка – то є **наріжні теоретичні техніки людського пізнання**, які формують здатність узагальнювати й виділяти головне, робити й аргументувати висновки, більш чітко й послідовно будувати та формулювати власні позиції в теоретичних і практичних питаннях. Застосування знань і вмінь з дисципліни розвиває *волю до культури*, ерудицію, *внутрішню мотивацію* навчання.

Побудова курсу філософії і засад логіки базується на опрацюванні ідей та положень для оволодіння навиками аналізу, узагальнення й аргументації.

Особливість курсу «Філософія і засади логіки» – в **основоположному значенні як дисципліни класичної університетської освіти**. Він належить до **дидактичних засобів формування особистості**, націлених на розвиток і розкриття власного світогляду здобувачів. Форми учбової роботи варіюють у діапазоні від вільної дискусії до оволодіння загальними правилами мислення.

Інформація про науково-педагогічного працівника

Загальна інформація	Каріков Сергій Анатолійович, доцент кафедри психології діяльності в особливих умовах факультету управління та захисту населення, доктор історичних наук, професор.
Контактна інформація	м. Харків, вул. Чернишевська, 94, кабінет № 416. Робочий номер телефону – (057) 707-34-78.
E-mail	karikov.nuczu@gmail.com
Наукові інтереси	1) філософія культури; 2) філософія науки; 3) проблеми філософської антропології
Професійні здібності	1) тривалий досвід викладання філософських дисциплін здобувачам вищої освіти, керівництва студентськими науковими роботами з різних аспектів філософської проблематики; 2) доцент кафедри психології діяльності в особливих умовах – рівень викладання навчального курсу
Наукова діяльність за освітнім компонентом	https:// orcid.org/0000-0001-5121-4103 https://scholar.google.com.ua/citations?user=fovf5MAAAAJ&hl=ru 1. Філософія. Підручник для здобувачів вищої освіти/ авт. кол. Під ред. Рябіної О.В. і Юрченко Л.І. – Х.: НУЦЗ України. – 2021. – 296 с. 2. Karikov S.; Kovalenko Ye.; Kovalchuk O.; Hotsalyuk A.; Havrylo O.;

	<p>Kotlyar S.PR Technology As A Modern Function Of Educational Management. <i>International Journal of Computer Science and Network Security</i>. 2022. VOL.22. No.2. P. 399-405 (у співавторстві) (наукометрична база Web of Science Core Collection)</p> <p>3. Karikov S.; Osipenko N.; Sytnik S.; Krylenko I.; Pidhorodetska I.; Martyniuk M. Research Of the Communicative Aspect of Pedagogical Activity. <i>International Journal of Computer Science and Network Security</i>. 2022. VOL.22. No.1. P. 618-624 (у співавторстві) (наукометрична база Web of Science Core Collection)</p> <p>4. Karikov S.; Pidhorodetska I.; Zozuliak-Sluchyk R.; Averina K.; Tykhonenko O.; Luchkevych V. Informatization of education as a trend of modern educational activity. <i>Laplage em Revista (International)</i>. 2021. Vol.7. № 3C. P. 494-499 (у співавторстві) (наукометрична база Web of Science Core Collection)</p> <p>5. Karikov S.; Yablonska O.; Honcharuk V.; Yablonsky M.; Brukhovetska O.; Kot H. Theoretical bases of introduction of internet technologies in the conditions of digitalization of institutions of higher education. <i>Laplage em Revista (International)</i>. 2021. Vol.7. № 3A. P. 324-333 (у співавторстві) (наукометрична база Web of Science Core Collection)</p>
--	---

Час та місце проведення занять з дисципліни

Аудиторні заняття з навчальної дисципліни проводяться відповідно до затвердженого розкладу. В електронному вигляді розклад викладено на сайті Університету (<http://rozklad.nuczu.edu.ua/timeTable/group>).

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру щопонеділка з 15.00 до 16.00 в кабінеті № 416. В разі додаткової потреби здобувача в консультації час погоджується з викладачем.

Мета навчальної дисципліни «Філософія і засади логіки» полягає у формуванні світоглядної культури, корпусу знань щодо закономірностей формальної та діалектичної логіки, людського буття й соціуму, враховуючи також віртуальну реальність і специфіку глобальної цивілізації в цілому.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма здобуття освіти
	очна (денна)
Статус дисципліни	обов'язкова загальна
Рік підготовки	1 курс
Семестр	1
Обсяг дисципліни:	
- в кредитах ЄКТС	3
- кількість модулів	2
- загальна кількість годин	90
Розподіл часу за навчальним планом:	
- лекції (годин)	20
- практичні заняття (годин)	
- семінарські заняття (годин)	24
- лабораторні заняття (годин)	-
- курсова робота (годин)	-

- інші види занять (годин)	-
- самостійна робота (годин)	46
- індивідуальні завдання (науково-дослідне) (годин)	-
- підсумковий контроль	диференційований залік

Передумови для вивчення дисципліни

Для успішного навчання необхідне опанування дисципліни «Історія та культура України»

Результати навчання та компетентності з дисципліни

Відповідно до освітньо-професійної програми «Екстремальна та кризова психологія» вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити:

- досягнення здобувачами вищої освіти таких результатів навчання:

Програмні результати навчання	ПР
Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культурних особливостей співрозмовника.	ПР10.
Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.	ПР17.
Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.	ПР18.

- формування у здобувачів вищої освіти наступних компетентностей:

Програмні компетентності (загальні та спеціальні)	ЗК, СК
- Здатність бути критичним і самокритичним.	ЗК5.
- Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.	ЗК10.
- Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.	СК11.

Програма навчальної дисципліни

Теми навчальної дисципліни: Модуль 1 Теоретична філософія. Логіка

Тема 1.1. Філософія як світогляд.

Тема 1.2. Проблема буття у філософії

Тема 1.3. Діалектичний метод у філософії. Вчення про розвиток

Тема 1.4. Свідомість

Тема 1.5. Мислення та мова. Філософська теорія пізнання

Тема 1.6. Логіка, її предмет і задачі. Поняття як логічна форма

Тема 1.7. Судження. Закони логіки для протилежних суджень

Тема 1.8. Умовивід. Типи умовиводів

Модуль 2. Практична філософія. Філософська антропологія

Тема 2.1. Філософська антропологія, її специфіка і задачі

Тема 2.2. Проблема сенсу життя й ціннісних орієнтацій. Свобода волі

Тема 2.3. Суспільство та його соціальна структура

Тема 2.4. Цивілізація і прогрес.

Тема 2.5. Людина в глобальному світі

Тема 2.6. Культура як символічне освоєння світу

Розподіл дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять:

Назви модулів і тем	Очна (денна) форма					
	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські) заняття	Лабораторна (інші види)	Самостійна робота	модульна контрольна робота	
1- й семестр						
Модуль 1						
Тема 1.1.	6	2	2	0	2	
Тема 1.2.	6	2	2	0	2	
Тема 1.3.	6	2	2	0	2	
Тема 1.4.	6	2	2	0	2	
Тема 1.5.	6	1	2	0	3	
Тема 1.6.	6	1	2	0	3	
Тема 1.7.	7	0	0	0	7	
Тема 1.8.	7	0	0	0	7	На семінарі
Разом за модулем 1	50	10	12		28	
Модуль 2.						
Тема 2.1.	7	2	2	0	3	
Тема 2.2.	7	2	2	0	3	
Тема 2.3.	6	1	2	0	3	
Тема 2.4.	6	1	2	0	3	
Тема 2.5.	7	2	2	0	3	
Тема 2.6.	7	2	2	0	3	
Разом за модулем 2	40	10	12	0	18	На семінарі
Разом	90	20	24	0	46	

Теми семінарських занять

№	Назва теми	Кількість
---	------------	-----------

з/п		годин
	Модуль 1	
1.1	Філософія як світогляд.	2
1.2	Проблема буття у філософії	2
1.3	Діалектичний метод у філософії. Вчення про розвиток	2
1.4	Свідомість	2
1.5	Мислення та мова. Філософська теорія пізнання	2
1.6	Логіка, її предмет і задачі. Поняття як логічна форма	2
	Модуль 2	
2.1	Філософська антропологія, її специфіка і задачі	2
2.2	Проблема сенсу життя й ціннісних орієнтацій. Свобода волі	2
2.3	Суспільство та його соціальна структура	2
2.4	Цивілізація і прогрес.	2
2.5	Людина в глобальному світі	2
2.6	Культура як символічне освоєння світу	2
	Разом	24

Теми практичних занять (не передбачено)

Теми лабораторних занять (не передбачено)

Критерії оцінювання

Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль має форму усного і письмового опитування, в тому числі за посередництвом модульних контрольних робіт; перевірки завдань по типу есе та самостійної роботи з прикладами на логічні форми мислення.

Підсумковий контроль у формі диференційованого заліку.

Розподіл та накопичення балів, які отримують здобувачі, за видами навчальних занять та контрольними заходами з дисципліни

Види навчальних занять		Кількість навчальних занять	Максимальний бал за вид навчального заняття	Сумарна максимальна кількість балів за видами навчальних занять
I. Поточний контроль				
Модуль 1	лекції	10	0	0
	семінарські заняття	6	3	18
	практичні заняття*	0	0	0
	модульний контроль*	0	20	20
Індивідуальна самостійна робота				12

Разом за модуль 1				50
Модуль 2	лекції	10	0	0
	семінарські заняття	6	3	18
	практичні заняття*	0	0	0
	модульний контроль*	1	20	20
Індивідуальна самостійна робота				12
Разом за модуль 2				50
Разом за поточний контроль				100
II. Підсумковий контроль (диференційований залік)*				інтегральна оцінка
Разом за всі види навчальних занять та контрольні заходи				100

* – види навчальних занять та контрольні заходи для обов'язкового виконання.

Оцінювання освітніх досягнень здобувачів вищої освіти

Засоби оцінювання

Поточний контроль

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на семінарському занятті:

3 бали – здобувач вільно володіє навчальним матеріалом, аргументує судження, наводить приклади щодо положень курсу;

2 бали – здобувач формально знає матеріал і приблизно формулює його положення;

1 бал – знання фрагментарні, логічно не оформлені; припускається фактичних заблуджень.

0 балів – здобувач не здатний відповісти на поставлені питання,

Викладач оцінює *повноту* і *структурованість* розкриття питань теми, *якість* опрацювання рекомендованої *літератури* й *інформаційних ресурсів*; *рівень загально-навчальних умінь*.

Критерії оцінювання знань здобувачів при виконанні модульних контрольних робіт:

19-20 балів – питання розкриті правильно й самостійно, з прикладами та посиланнями на опрацьовану літературу, з урахуванням досвіду виконаних індивідуально-творчих завдань;

16-18 балів – питання розкриті в цілому правильно, однак із значною частиною текстів близько до лекційного матеріалу;

12-15 бали – питання розкриті з формальним використанням вивченого лекційного матеріалу, не простежуються результати опрацювання літератури;

9-11 балів – питання розкриті недостатньо, допущено фактичні та логічні заблудження, порушення структури матеріалу;

5-8 балів – питання розкриті нечітко й поверхнево, допускається підміна логічних явищ фактами буденної свідомості, або замість

самостійних суджень зміст відповідей подається в неакадемічний спосіб;

1-4 балів – дано відповідь на одне питання з проявами недостатнього засвоєння навчального матеріалу;

0 балів – відповіді відсутні або цілковито неспроможні.

Модульна контрольна робота є складовою поточного контролю у формі аудиторного письмового викладення матеріалу залікового модуля у повному обсязі. Оцінюється з урахуванням теоретичного змісту курсу та виконаних самостійних завдань.

Модульна контрольна робота виконується за варіантами. Кожен варіант містить три питання, розкриття яких ґрунтується на теоретичному матеріалі лекцій, ідеях і положеннях опрацьованої літератури з дисципліни (за змістом питання), рівні виконання завдань (самостійно).

Перелік питань для модульного контролю:

Модуль 1.

1. Поняття світогляду. Історичні форми світогляду
2. Філософія як світогляд.
3. Специфіка філософського знання.
4. Філософський метод.
5. Філософська система.
6. Проблема буття в філософії. Історичні трансформації категорії буття
7. Віртуальне буття людини
8. Діалектика, її логічна основа та історичні форми.
9. Закон єдності та боротьби протилежностей
10. Закон переходу кількісних змін у якісні
11. Закон заперечення заперечення
12. Синергетика, її опорні положення
13. Матеріальне та ідеальне. Психічне та фізичне.
14. Проблема походження свідомості.
15. Психофізична проблема і філософський зміст
16. «Важка проблема» свідомості, її специфіка і значення в науковому пізнанні
17. Історичне становлення категорії свідомості: основні етапи
18. Поняття мислення
19. Ваша позиція щодо взаємної представленості мислення й мови
20. Неререфлексивні чинники мислення (перелічити й навести приклади)
21. Базові операції мислення (розумові дії)
22. Поняття мови. Різновиди мов
23. Логіка: розкрити загальноприйняті значення терміну
24. Поняття як форма мислення.
25. Судження. Різновиди суджень і типи відношень між судженнями
26. Структура простого судження. Схарактеризувати основні та додаткові терміни судження.
27. Умовивід: особливості будови

28. Індуктивний умовивід і умовивід за аналогією. Дати аналіз і приклади
29. Дедуктивний умовивід. Категоричний силізм. Дати аналіз і приклади
30. Закон тотожності. Дати аналіз і приклади
31. Закон несуперечності. Дати аналіз і приклади
32. Закон виключеного третього. Дати аналіз і приклади
33. Закон достатньої підстави. Дати аналіз і приклади
34. Аналіз процесу пізнання. Що значить – знати.
35. Суб'єкт і об'єкт пізнання.
36. Знання і віра. Розкрити їх взаємозв'язок
37. Проблема істини (об'єктивності знання): основний зміст
38. Поняття про абсолютну й відносну істину
39. Поняття про заблудження. Види заблуджень у логіці
40. Критерії істинності знання у філософії та науці
41. Наукові і філософські методи: спільне та відмінне
42. Емпіричне та теоретичне знання, їх особливості та взаємозв'язок
43. Потракувати вислів: «Практична істинність наукової абстракції»
44. Різновиди знання та пізнання в світлі переваги наукових знань.
45. Етапи наукового пізнання: проблема – гіпотеза – емпіричний етап – теорія
46. Періодизація науки та перспективи її розвитку
47. Штучний інтелект як науковий продукт. Набутки та виклики доби штучного інтелекту

Модуль 2.

1. Філософія людини, її призначення та головні риси
2. Тема життя та смерті у духовному досвіді людства. Образ душі як вічної сутності людини
3. Проблема сенсу життя людини. Спосіб життя та система цінностей
4. Поняття свободи і його інтерпретації. Свобода «від» і свобода «для».
5. Проблема свободи волі. Свобода у контексті історичного прогресу.
6. Основні культурно-історичні «портрети» людини (античний світ, європейське середньовіччя, Ренесанс, Новий час)
7. Соціальна природа й біо-соціальна сутність людини. Антропогенез
8. Поняття суспільства. Проблема підвалин людської спільноти. Типи спільноти за її соціальною зрілістю
9. Сутність соціального відношення. Типи соціальних відносин.
10. Суспільство як орган перетворення природи: досягнення й ризики.
11. Поняття про суспільне виробництво, його структура
12. Історичний процес. Періодизація історії за типами прогресу.
13. Суспільно-економічна періодизація історії
14. Класи або страти? Яку ідею структури суспільства Ви поділяєте?
15. Поняття особистості: філософський і психологічний підходи.

16. Історичність. Соціокультурний тип особистості.
17. Соціалізація й інтеріоризація особистості.
18. Свобода і відповідальність, їх взаємозв'язок.
19. Поняття цивілізації.
20. Поняття про техніку. Система «людина – техніка» та її розвиток.
21. Основні характеристики постіндустріального суспільства. Примат
22. інформаційних технологій
23. В чому полягає кіборгізація соціальності й суб'єкта? Наведіть приклади
24. Поняття ноосфери в контексті теорії В.Вернадського
25. Сформулюйте поняття культури у Вашому розумінні. Який критерій Ви вважаєте доцільним щодо творення культури: діяльність людини та прогрес суспільства; цінності й символи; утворення осередків життя?
26. Становлення культури. Поясніть недоцільність терміну «розвиток» щодо культурно-історичного процесу
27. Поясніть різну цільову спрямованість культури та цивілізації, філософії та науки, технології та художньої творчості
28. Поняття релігійності.
29. Релігія як явище загальнолюдської культури. Архаїчні вірування: анімізм, тотемізм, фетишизм. Їх зв'язок із магією в контексті міфологічного типу мислення
30. Міф архаїчний та сучасний. Наведіть приклади сучасної нео-архаїки
31. Національно-державні релігії. Спільність і відмінність язичницьких пантеонів
32. Світові релігії: назвіть по п'ять характерних ознак кожної з них
33. Мораль і моральність. Проведіть відмінність між термінами та їх змістовним наповненням
34. Що таке совість. Звідки вона походить? Спробуйте пояснити явище безсовісної поведінки деяких людей у спосіб соціальної, духовної або культур-генетичної природи совісті. Яка позиція Вам ближче і чому
35. Розкрийте поняття образу. Спробуйте дати розрізнення психологічних термінів «перцептивний образ» і «вторинний образ». Образ як чуттєво обумовлена форма мислення
36. Схарактеризуйте художній образ як оформлення естетичного ставлення. Що таке естетичне? Поясніть вислів І.Канта «зацікавлена незацікавленість»
37. Мистецтво як творчість. Види мистецтва. Чи поділяєте Ви ієрархію мистецтв за Г.Гегелем? Чи маєте улюблений вид мистецтва

Критерії оцінювання індивідуальної самотійної роботи
здобувачів вищої освіти:

10 балів – індивідуальна самотійна робота виконана самотійно та з опрацюванням рекомендованої літератури;

7-9 балів – робота виконана в повному обсязі, але має запозичення з інших джерел, приклади не повністю аргументовані;

4-6 балів – робота виконана частково, компільована, приклади взяті

з ресурсів Інтернет (некритичне застосування);

1-3 бали – робота виявляє не засвоєння навчального матеріалу
0 балів – робота не виконана.

Індивідуальна самостійна робота з філософії та логіки є однією з форм роботи здобувача, яка виявляє ступінь розуміння та самостійного оперування навчальним матеріалом. Необхідність такої роботи диктується універсальним значенням діалектичної та формальної логіки *на рівні змісту вищої освіти*. Отже, викладач оцінює розуміння правил мислення і здатність показати його на прикладах базових логічних форм і законів для контрарних суджень.

за темою 2.5:

12 балів – есе має відсоток унікальності 75%, ідеї підкріплені самостійно дібраним і теоретично значимим матеріалом, достатньо аргументовані;

9-11 балів - есе має відсоток унікальності 57%, ідеї підкріплені теоретично значимим матеріалом, достатньо аргументовані;

5-8 балів - есе має відсоток унікальності 38%, ідеї підкріплені теоретично неоднорідним матеріалом, недостатньо аргументовані;

1-4 бали - есе має відсоток унікальності $\leq 19\%$, ідеї підкріплені фактами буденної свідомості, вкрай недостатньо аргументовані;

0 балів – есе неспроможне (плагіат) або не виконане.

Викладач оцінює унікальність есе (за рекомендованою або узгодженою темою), здатність до синтетичних суджень, формулювання та аргументації.

Орієнтовна рекомендована тематика завдань

для індивідуальної самостійної роботи здобувачів вищої освіти:

1. Реферативні завдання

1.1. Розум і еволюція

1.2. Що таке творчість, обдарованість, геніальність

1.3. Цифрові арт-практики: їх особливості, переваги й проблеми

1.4. Віртуальна реальність – локальна чи тотальна. Ознаки віртуального

1.5. Ролі чоловіка і жінки в сім'ї. В чому цінність сім'ї

1.6. Причини вступу у шлюб. Чи завжди обов'язково одружуватись?

1.7. Що таке любов

1.8. Як Ви розумієте реальність Бога

1.9. Поясніть переважну популярність музики та звукового дизайну серед видів художньо-творчої діяльності

2. Практичні завдання:

2.1. Судження атрибутивні, екзистенціальні, з відношеннями – приклад та його аргументація

2.2. Загально-ствердні, загально-заперечні, частково ствердні, частково заперечні судження – навести приклад з його аргументацією

2.3. Приклади контрарних та контрадикторних суджень, аргументація

2.4. Які терміни судження обумовлюють його частковий чи загальний характер? Ствердну чи заперечну спрямованість?

2.5. Наведіть приклади сполучення суджень, кон'юнкції, диз'юнкції з їх аргументацією

2.6. Розкрийте закон зворотно-пропорційного зв'язку обсягу і змісту поняття, наведіть приклади

2.7. Наведіть та поясніть 2 приклади закону тотожності

2.8. Наведіть та поясніть 2 приклади закону несуперечності

2.9. Наведіть та поясніть 2 приклади закону виключеного третього

2.10. Наведіть та поясніть 2 приклади закону достатньої підстави

Підсумковий контроль

Підсумковий контроль сформованості компетентностей з дисципліни та результатів навчання здійснюється у формі диференційованого заліку.

Оцінка досягнутих програмних результатів навчання має інтегральний характер, складається з бальних оцінок за виконання модульних контрольних робіт, індивідуальних творчих завдань, активну і повноцінну роботу на семінарських заняттях.

Перелік питань для підготовки для диференційованого заліку:

1. Поняття світогляду. Історичні форми світогляду
2. Філософія як світогляд.
3. Специфіка філософського знання.
4. Філософський метод.
5. Філософська система.
6. Проблема буття в філософії. Історичні трансформації категорії буття
7. Віртуальне буття людини
8. Діалектика, її логічна основа та історичні форми.
9. Закон єдності та боротьби протилежностей
10. Закон переходу кількісних змін у якісні
11. Закон заперечення заперечення
12. Синергетика, її опорні положення
13. Матеріальне та ідеальне. Психічне та фізичне.
14. Проблема походження свідомості.
15. Психофізична проблема і філософський зміст
16. «Важка проблема» свідомості, її специфіка і значення в науковому пізнанні
17. Історичне становлення категорії свідомості: основні етапи
18. Поняття мислення
19. Ваша позиція щодо взаємної представленості мислення й мови

20. Нерелективні чинники мислення (перелічити й навести приклади)
21. Базові операції мислення (розумові дії)
22. Поняття мови. Різновиди мов
23. Логіка: розкрити загальноприйняті значення терміну
24. Поняття як форма мислення.
25. Судження. Різновиди суджень і типи відношень між судженнями
26. Структура простого судження. Схарактеризувати основні та додаткові терміни судження.
27. Умовивід: особливості будови
28. Індуктивний умовивід і умовивід за аналогією. Дати аналіз і приклади
29. Дедуктивний умовивід. Категоричний силізм. Дати аналіз і приклади
30. Закон тотожності. Дати аналіз і приклади
31. Закон несуперечності. Дати аналіз і приклади
32. Закон виключеного третього. Дати аналіз і приклади
33. Закон достатньої підстави. Дати аналіз і приклади
34. Аналіз процесу пізнання. Що значить – знати.
35. Суб'єкт і об'єкт пізнання.
36. Знання і віра. Розкрити їх взаємозв'язок
37. Проблема істини (об'єктивності знання): основний зміст
38. Поняття про абсолютну й відносну істину
39. Поняття про заблудження. Види заблуджень у логіці
40. Критерії істинності знання у філософії та науці
41. Наукові і філософські методи: спільне та відмінне
42. Емпіричне та теоретичне знання, їх особливості та взаємозв'язок
43. Потрактувати вислів: «Практична істинність наукової абстракції»
44. Різновиди знання та пізнання в світлі переваги наукових знань.
45. Етапи наукового пізнання: проблема – гіпотеза – емпіричний етап – теорія
46. Періодизація науки та перспективи її розвитку
47. Штучний інтелект як науковий продукт. Набутки та виклики доби штучного інтелекту
48. Філософія людини, її призначення та головні риси
49. Тема життя та смерті у духовному досвіді людства. Образ душі як вічної сутності людини
50. Проблема сенсу життя людини. Спосіб життя та система цінностей
51. Поняття свободи і його інтерпретації. Свобода «від» і свобода «для».
52. Проблема свободи волі. Свобода у контексті історичного прогресу.
53. Основні культурно-історичні «портрети» людини (античний світ, європейське середньовіччя, Ренесанс, Новий час)
54. Соціальна природа й біо-соціальна сутність людини. Антропогенез

55. Поняття суспільства. Проблема підвалин людської спільноти. Типи спільноти за її соціальною зрілістю
56. Сутність соціального відношення. Типи соціальних відносин.
57. Суспільство як орган перетворення природи: досягнення й ризику.
58. Поняття про суспільне виробництво, його структура
59. Історичний процес. Періодизація історії за типами прогресу.
60. Суспільно-економічна періодизація історії
61. Класи або страти? Яку ідею структури суспільства Ви поділяєте?
62. Поняття особистості: філософський і психологічний підходи.
63. Історичність. Соціокультурний тип особистості.
64. Соціалізація й інтеріоризація особистості.
65. Свобода і відповідальність, їх взаємозв'язок.
66. Поняття цивілізації.
67. Поняття про техніку. Система «людина – техніка» та її розвиток.
68. Основні характеристики постіндустріального суспільства. Примат
  69. інформаційних технологій
70. В чому полягає кіборгізація соціальності й суб'єкта? Наведіть приклади
71. Поняття ноосфери в контексті теорії В.Вернадського
72. Сформулюйте поняття культури у Вашому розумінні. Який критерій Ви вважаєте доцільним щодо творення культури: діяльність людини та прогрес суспільства; цінності й символи; утворення осередків життя?
73. Становлення культури. Поясніть недоцільність терміну «розвиток» щодо культурно-історичного процесу
74. Поясніть різну цільову спрямованість культури та цивілізації, філософії та науки, технології та художньої творчості
75. Поняття релігійності.
76. Релігія як явище загальнолюдської культури. Архаїчні вірування: анімізм, тотемізм, фетишизм. Їх зв'язок із магією в контексті міфологічного типу мислення
77. Міф архаїчний та сучасний. Наведіть приклади сучасної нео-архаїки
78. Національно-державні релігії. Спільність і відмінність язичницьких пантеонів
79. Світові релігії: назвіть по п'ять характерних ознак кожної з них
80. Мораль і моральність. Проведіть відмінність між термінами та їх змістовним наповненням
81. Що таке совість. Звідки вона походить? Спробуйте пояснити явище безсовісної поведінки деяких людей у спосіб соціальної, духовної або культур-генетичної природи совісті. Яка позиція Вам ближче і чому
82. Розкрийте поняття образу. Спробуйте дати розрізнення психологічних термінів «перцептивний образ» і «вторинний образ». Образ як чуттєво обумовлена форма мислення
83. Схарактеризуйте художній образ як оформлення естетичного ставлення. Що таке естетичне? Поясніть вислів І.Канта «зацікавлена незацікавленість»

84. Мистецтво як творчість. Види мистецтва. Чи поділяєте Ви ієрархію мистецтв за Г.Гегелем? Чи маєте улюблений вид мистецтва

Політика викладання навчальної дисципліни

1. У пріоритеті оцінювання високий рівень пізнавальної активності та логічної спроможності мислення здобувача освіти (уміння виділяти головне, узагальнювати, робити довідні висновки,), внутрішня мотивація досягнення компетентностей і результатів навчання, спроможність до аргументації та до світоглядної позиції, академічна коректність.

2. Від здобувачів освіти вимагається підготовленість до семінарських занять з опрацюванням літератури, якісне і своєчасне виконання завдань.

3. Особлива увага до виконавської дисципліни, академічного етикету та доброчесності. Здобувач освіти повинен прибувати на заняття без спізнень, у процесі спілкування з викладачем й аудиторією виявляти культуру поведінки й повагу до іншої думки в разі дискусії. Здобувачі повинні діяти відповідно до політики НУЦЗ України щодо академічної доброчесності.

4. Використання мобільних пристроїв на заняттях допускається тільки з дозволу викладача й у цілях забезпечення цифрових технологій навчання (тестів у системі OpenTest-2, MentiMeter, демонстрації презентацій, входу за посиланням у вказані викладачем електронні документи, і т.ін).

5. Здобувач освіти має право дізнатися у викладача бальні оцінки своєї успішності й вести паралельний моніторинг накопичуваних балів. Зворотний зв'язок, надаваний здобувачами освіти викладачеві на знак підтримування комунікації, буде доцільним також у формі відгуків здобувача про якість викладання та корисність набутих знань. Викликають інтерес і враховуються побажання й пропозиції здобувачів щодо тематичного наповнення навчання, технологій і форм подачі навчального контенту.

Рекомендовані джерела інформації

Література

1. Освітньо-професійна програма «Екстремальна та кризова психологія» за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти спеціальності 053 «Психологія» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки». Харків.: НУЦЗУ, 2024.
2. Філософія: підручник для здобувачів вищої освіти /авт. кол.; за ред. О.В. Рябіної, Л.І. Юрченко. – Х.: Видавництво Іванченка І.С., 2021. – 296с. (30 прим.)
3. Жеребкін В.Є. Логіка: Підруч. — 6-те вид., стер. — К. : Т-во "Знання", КОО, 2003 (29 прим.)

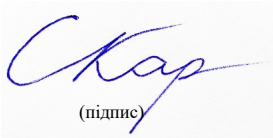
4. Подольська Є.А Кредитно-модульний курс з філософії: філософія, логіка, етика, естетика, релігієзнавство. Навчальний посібник. Видання друге, перероблене та доповнене – К. : Центр навчальної літератури, Інкос, 2006. (1 прим.)
5. Причепій Є.М. Філософія: Підручник / Є.М. Причепій, А.М. Черній, Л.А. Чекаль. — 2-ге вид., випр. і доп. — К. : Академвидав, 2007. (1 прим.)
6. Історія світової культури./за ред. Л.Т. Левчук, В.І. Панченко, та ін. – К.: Либідь, 2000. (1 прим.)
7. Етика. Навч. посібник / Ред. В.О. Лозовий. – К: Юрінком. – 2002 (2 прим.)
8. Каріков С.А. Філософія. Розділи: Філософська антропологія, соціальна філософія, філософія культури: навчальний посібник. – Х. : НУЦЗУ, 2011. (111 прим.)

Інформаційні ресурси

1. <http://www.mon.gov.ua>. - Офіційний сайт «Міністерство освіти і науки України»
2. <http://www.osvita.org.ua> - Освітній портал
3. nbuv.gov.ua – Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського
4. korolenko.kharkov.com. – Харківська державна наукова бібліотека імені В. Г. Короленка
5. <http://www.social.org.ua/>
6. <http://www.filosof.com.ua>

Розробник:

доктор історичних наук, професор

(підпис)

Сергій КАРИКОВ
(Власне ім'я ПРИЗВИЩЕ)